СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ



SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 10. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 14. січня, 1928. VOL. XXXVI. No. 10. Jersey City, N. J., Saturday, January 14, 1928. THREE CENTS.

НОВА БІЙКА МІЖ СТРАЙКАРАМИ Й ПОЛІЦІЄЮ В КОЛОРАДО

ОДИН МАЙНЕР ПОГИБ, ДВОХ МАЙНЕРІВ ТА ОДИН ЖОВНІР РАНЕНІ.

ДЕНВЕР, Колорадо, 12. січня. — Недалеко від головної канцелярії організації Промислових Робітників Світа (Ай-Доблю-Доблю) у Валсенбергу відбувалася демонстрація майнерських робітників, які тепер ведуть страйк під проводом сеї організації. Поліція й стейтові жовніри хотіли розігнати параду. Робітники не хотіли розходитися. Поліція вжила пального оружа. Робітники забарикадувалися в гали своєї організації та стали відстрілюватися.

У бійці згинув один робітник, 42-літний майнер Клемент Чавец. Стейтовий полісмен Макс Лордмен дістав постріл у стегню, 16-літний робітник Салістіно Мартінес дістав рану в плечі, а Петро Верліч дістав постріл у плечі й груди.

Страйкарі перестали стріляти, як стейтова поліція звернула на барикаду робітників машиновий кріс.

ВИЛБЕР ЖАДАЄ ДЛЯ ФЛЬОТИ ПІВТРЕТЯ МІЛІЯРДА ДОЛЯРІВ.

ДОМАГАЄТЬСЯ СТАЛОГО ПРИБУДОВУВАННЯ ФЛЬОТИ ЧЕРЕЗ 20 ЛІТ.

ВАШИНГТОН, 12. січня. — Міністер фльоти Вилбер предложив нині морському комітетови палати послів плян уряду про дальшу розбудову американської фльоти.

На думку теперішнього уряду, американську фльоту треба збільшати через 20 літ. На се треба видати разом коло 2 міліярдів 580 міліонів долярів. Річно треба видавати коло 129 міліонів долярів.

КУЛИДЖ ВИЇЗДЖАЄ ДО ГАВАНИ.

86 ОСІБ У ЙОГО ДРУЖИНІ.

ВАШИНГТОН, 12. січня. — Вісімдесять шість осіб буде в дружині президента Кулиджа, як він виїде завтра до Гавани на отворення Панамериканського Конгресу.

Поїздка президента має на ціли зискати прихильність країв латинської Америки.

ПАНІ СНАЙДЕР І ГРЕЙ СТРАЧЕНІ ЗА ВБИТТЯ СНАЙДЕРА.

ПАНІ СНАЙДЕР КАЖЕ ПЕРЕД СМЕРТЮ: „ОТЧЕ, ПРОСТИ ЇМ, БО ВОНИ НЕ НЕ ЗНАЮТЬ, ЩО ВОНИ РОБЛЯТЬ".

ОСИНИНҐ, Ню Йорк, 12. січня. — Кілька мінут по 11. годині вечером виконано в місцевій стейтовій вязниці кару смерти на паню Рут Снайдерову та Джода Ґрея, які кілька місяців тому назад убили мужа пані Снайдерової.

Снайдерова, як жінка й слабша, пішла перша. Жінку виведено зі вступної комнати в 1 мінуту після 11. години, повторяючу молитву за католицьким священиком (Снайдерова католичка) досить спокійним тоном. Коли її положили на крісло та причіпали до неї електричні дроти, шолом і маску на лице, вона все повторяла: „Отче, прости їм, бо вони не знають, що роблять". На приказ начальника тюрми пущено на неї лишень один удар електрики, який тревав усего 2 мінути. Зараз три лікарі признали її мертвою і її тіло відвезено до слідуючої комнати для лікарської секції.

Ґрей, як сильнійший і мущина, пішов на смерть другий. Він звився в смертній комнаті 10 мінут після смерти своєї товаришки злочину. З ним ішов протестантський проповідник і він повторяв молитву за вмираючими. Чим більше наближався до крісла, тим говорив голоснійше. Коли сів на кріслі, він уже кричав слова молитви, видно, щоби перемогти в собі страх. Коли, однак, завважав, що кат через се не може наложити йому маски на лице, Ґрей втихомирився та підставив свою бороду з тою самою услужливістю, яка одна заставила його виконувати прикази жінки, з якою він замотався. Начальник тюрми дав приказ здержати електричний ток по 4 мінутах. Лікарі признали Ґрея мертвим.

ПРИЯТЕЛЬ ЧЕПМЕНА ЗАСУДЖЕНИЙ НА ДОСМЕРТНУ ВЯЗНИЦЮ.

ВІН УБИВ ПОДРУГІВ ГЕНСЕЗ, ЩО ЗДРАДИЛИ МІСЦЕ ПОБУТУ ЧЕПМЕНА.

ІНДІЯНАПОЛІС, Індіяна, 12. січня. — Одноруквй Чарлз Вулф, послідний член ватаги Джералда Чепмена, „інтелігентного бандита", мусить перевести решту свого життя у вязниці. Убив він подругів Гeнсез. Найвисший суд відкинув його відклик. Генсез мали подати поліції інформації, які довели до арештування Чепмена, якого опісля повішено в Конетикат. Третого члена згаданої ватаги вбито у Мишиґен, в часі перестрілки з поліцією.

Коляда „Рідній Школі"

ВІД ЛІТ ХОДИМО НА РІЗДВО З КОЛЯДОЮ НА „РІДНУ ШКОЛУ" В СТАРІМ КРАЮ. ПІДЕМО Й СЬОГО РОКУ. І СЬОГО РОКУ НЕ БУДЕ МІЖ НАМИ НІ ОДНОЇ ГРОМАДИ, КОТРАБ НЕ ЗОРГАНІЗУВАЛА У СЕБЕ ТАКОЇ КОЛЯДИ. І СЬОГО РОКУ НЕ БУДЕ МІЖ НАМИ НІ ОДНОГО СВІДОМОГО УКРАЇНЦЯ, КОТРИЙ ВІДКАЗАВСЯ БИ ВІД ЖЕРТВИ НА ПОШИРЕННЯ ПРОСВІТИ І ВИХОВАННЄ НАШОЇ МОЛОДІ В ДЕРЖАВНО-САМОСТІЙНИЦЬКІМ ДУСІ.

КОЛЯДУ НАЛЕЖИТЬ ПЕРЕВЕСТИ В КОЖДІЙ ГРОМАДІ, А ЗІБРАНІ ЖЕРТВИ НАЙКРАЩЕ СЛАТИ ДО КРАЮ ЧЕРЕЗ:

Obyednanye, P. O. Box 411, Philadelphia, Pa.

МУЖОВБИВСТВО ЗА АСЕКУРАЦІЮ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 11. січня. — Джан Крілик завдяки своїй „люблячій" жінойці піде, здається, на другий світ. В часі сварки жінка Крілика, Фенні, пірвала сокиру й розрубала йому голову. Сталося се в Ню Йорку, при Сотер вулиці.

Коли войовничу жінку арештовано й приведено до поліційного уряду, запитала вона в часі переслухання, чи одержить асекурацію, колиб її чоловік помер в наслідок одержаних покалічень.

Джан Крілик находиться в Кінгс Кавнті шпиталі. Має він переломаний череп і лікарі сумніваються, чи він подужає. Крілики мають 15-літного сина Івана, який находиться в католицькій інституції.

ФЕДОР ШАЛЯПІН ПОВЕРНУВ ДО НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК, 11. січня. — Федор Шаляпін, російський бас Метрополітен Опера Ко., повернув саме кораблем „Паріс" з Франції до Ню Йорку. Коли його питали репортери часописів про його розвід, заявив, що не буде нічого говорити про сю справу. Сказав лише, що ще не оженився, одначе не заперечив, що незадовго думає оженитися. Не хотів, одначе назвати імени своєї нареченої.

ДЛЯЧОГО Х. КОЛЮМБ НЕ ОСТАВСЯ В АМЕРИЦІ?

ЛОНДОН. — Лейді Астор, посолка до англійського парляменту, заявила, що Х. Колюмб, який відкрив Америку, не полишився тут тому, що прибув до Америки сам один. Він мусів вернутися до Европи, бо полишив там свою жінку.

Лейді Астор виступає також проти війни. Вона каже, що коли мущини не заперестануть ведення війни, тоді жінки приневолять їх се зробити.

ОРГАН ТРОЦКІСТІВ У ПАРИЖІ.

ПАРИЖ. — В Парижі почав виходити тижневик „Ленінська Єдність", який являється органом представників троцкістської опозиції. Є він проте органом французьких большевиків-ленінцістів.

АМЕРИКАНСЬКІ ЖОВНІРИ В КИТАЮ.

Майно Американців в Китаю оцінюють на 150 міліонів долярів. Для охорони сього майна находиться тепер в Китаю 17 воєнних американських кораблів і 8,527 жовнірів.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

У вівторок, дня 10. січня, о 2. годині сполудня, помер у місті Клівленді, Огайо, в домі ч. 2515 Професор Стріт, Павло Ольшаницький, член Українського Народного Союза та муж п. Марії Ольшаницької, містопредсідательки У. Н. Союза.

Покійний був родом з Ляшок, старосамбірського повіту в Галичині. До У. Н. Союза вступив в маю 1909 року, маючи 26 літ віку. В покійнім клівлендська громада стратила визначного громадянина, а Союз льояльного довголітного члена.

Смерть Покійного викликала глибоке враження на всіх, хто про неї чував, тим більше, що отсе вже трета головна урядничка У. Н. Союза стратила мужа, а всі ті нещастя сталися протягом двох місяців.

Земля Йому Пером.

ТАЙНА ПОЛІЦІЯ, А НЕ КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ ВИСЛАЛА НА ЗАСЛАННЯ ОПОЗИЦІОНІСТІВ.

РИГА, 11. січня. — Заслання Троцького і инших членів опозиції викликало деяке замішання у Москві. Троцького висилали вже кілька разів на заслання: раз до Кавказу, другий раз до Сибіру, а третий раз до Монголії, однак се завсіди робила комуністична партія в інтересі партійної дисципліни. Тепер одначе є се ділом чеки або тайної поліції, яка карає опозиціоністів мимо того, що вони понирають комуністичну партію, лише нарушили в дечім партійну дисципліну. Комуністична партія, кажуть комуністичні круги, виключивши з посеред себе опозиціоністів, стратила тим самим право до карання їх і тому ся робота належить тепер до чеки. У берлінських совітських кругах кажуть знова, що заслання є лише дисциплінарною карою, яка зміряє до того, щоби приневолити опозиціоністів до поправи й покаяння. Ті, яких вислано на заслання, є саме тими, яких поворот до партії є пожаданий. Вони мусять вперед перейти через остру партійну дисципліну та через виконування найнизшої партійної роботи дати до пізнання, що є терпеливими і витревалими в своїй постанові не нарушати більше партійної дисципліни. Се хвилеве заслання не має тому нічого спільного з засланням царської адміністрації, що звичайно розтягалось на ціле життя покараного.

У СОВІТСЬКІМ СОЮЗІ Є 3,772,000 УРЯДОВЦІВ.

РИГА. — Недавно оголошено большевицьку статистику відносно скількости й складу совітського урядничого апарату. З неї показується, що в Совітськім Союзі є тепер 3,772,000 урядовців, які одержують річно 2 міліярди рублів платні. За царської Росії, яка була значно більша від теперішньої, було лише 500,000 урядовців. У міських совітах (радах) є тепер 76 відсотків комуністів, а в сільських совітах є 92 відсотків безпартійних.

СИЦИЛІЯ ОСВОБОДИЛАСЬ ВІД ВАТАГИ БАНДИТІВ.

РИМ, 11. січня. — Сицилія освободилася на довгі літа від терорizуючої сей остров мафії, тобто тайного товариства розбійників. По розправі, що тревала понад три місяці, засуджено в місті Терміні Імерезе ватагу сицилійських бандитів, зложену з 147 осіб, на довголітну або досмертну вязницю. Лише сімох бандитів увільнено. Сімох бандитів засуджено на досмертну вязницю, получену з тяжкою працею; 8 дістало 30 літ криміналу, а решту засуджено на вязницю від пять до двадцять пять років.

Трибунал суддів присяглих мусів три дні надумуватися, заки видав сей вирок.

ГОЛЕННЯ БОРОДИ УВАЖАЄТЬСЯ ЗЛОЧИНОМ.

ЛОНДОН, 11. січня. — Депеша з Каїра до „Дейлі Експрес" доносить, що Ібн Сауд, король Геджазу, видав розпорядок, яким заказує уживання тютюну й пиття алькогольних трунків. Голення бороди уважається злочином, за який будеться строго карати як голяра, так і того, який дається голити. Крім сього розпорядок короля Сауда постановляє, що коли магомеданський священик зв. молла пічне кликати до молитви, всі мають залишити свою працю й іти до мошеї на молитву, бо „молитва є ліпшою як праця або сон".

НЕМОВЛЯ З ПРОЗОРИМ ЖИВОТОМ.

БАДЕН. — У місті Бадені під Віднем вродилося немовля з цілком прозорим животом, так якби він був з целюльоїду. Через сю прозору черевну болонку було видко докладно усі внутрішні органи й кишки. Немовля-дівчинку відіслано до шпиталю для переведення операції. Лікарі надіються, що по операції дівчина останеться живою.

ПОЛЬЩА ЗВЕРТАЄТЬСЯ ДО ЛИТВИ В СПРАВІ РОЗПОЧАТТЯ ПЕРЕГОВОРІВ

ХОЧЕ ПЕРЕГОВОРЮВАТИ В СПРАВІ ПРИВЕРНЕННЯ ПОЧТОВОЇ, ТЕЛЕГРАФІЧНОЇ І ЗАЛІЗНИЧОЇ КОМУНІКАЦІЇ.

БЕРЛІН, 12. січня. — Польська телеграфічна агенція доносить, що польське правительство вислало спеціяльного курієра (післанця) до столиці Литви Ковна зі спеціяльним урядовим письмом. У тім письмі піддає польське правительство гадку розпочаття при кінці січня переговорів у Ризі, столиці Латвії.

У згаданім письмі говориться, що предметом початкових переговорів буде урегульовання комунікації між обома державами вздовж границі й розпочаття телеграфічних, почтових, залізничих і торговельних взаємин.

БОЛЬШЕВИКИ ЗАСУДЖУЮТЬ ПАПУ НА СМЕРТЬ.

ВИСИЛАЮТЬ ЙОМУ ДОКУМЕНТ, В ЯКІМ ЗАКИДУЮТЬ ФІНАНСОВАННЯ ВОРОГІВ СОВІТІВ.

РИМ, 12. січня. — Римський часопис „Бріллянте" містить документ, присланий папі Пієви XI., в рекомендованім листі з Москви, в якім засуджується його на смерть за давання фінансової помочі ворогам Совітського Союза. Згаданий документ підписали члени Православного Синоду, а також А. Риков, Йосиф Сталін й инші проводирі большевиків.

Папа Пій показав сей документ, в якім засуджується його на смерть, усім кардиналам, присутним у Римі й казав переховати його у ватиканськім музеї як історичний документ.

ПЕРЕСТРІЛКА НА ПОЛЬСЬКО-СОВІТСЬКІЙ ГРАНИЦІ.

ЇЇ ВИСЛІДОМ ПОКАЛІЧЕННЯ ЧЕРВОНОАРМІЙЦЯ. АРЕШТУВАННЯ СОВІТСЬКИХ ШПІОНІВ.

ВАРШАВА, 12. січня. — На польсько-совітській границі в окрузі Зарубич совітська погранична сторожа почала перестрілку з польською пограничною сторожею. Її вислідом було поранення одного червоноармійця польськими жовнірами.

У селі Шалянцях, браїлівського повіту, польська влада відкрила шпіонажу в користь Совітського Союза. Сю шпіонажу мали вести учителька місцевої білоруської школи й її муж. Польська поліція арештувала обох подругів і обжалувала їх о шпіонажу.

ФРАНЦУСЬКА ПОЛІЦІЯ МАЄ АРЕШТУВАТИ ПОСЛІВ-КОМУНІСТІВ

ОЧІКУЄ ЇХ ПІД ПАРЛЯМЕНТОМ, ЩОБИ ЇХ АРЕШТУВАТИ ПО ЗНЯТТЮ З НИХ ПОСОЛЬСЬКОЇ НЕЗАЙМАНОСТИ.

ПАРИЖ, 12. січня. — Сильні відділи французької поліції окружають парлямент, щоби арештувати пять комуністичних послів, засуджених на вязницю, коли парлямент здійме з них посольську незайманість.

Зняття зі згаданих послів посольської незайманости домагається правительство та уважає сю справу як внесок, висказуючий довіря правительству.

Посол Каше, який появився передвчера в парляменті, заявив, що возьме участь в засіданню парляменту. Прочі чотири посли ще досі укриваються. Згаданих пятьох комуністичних послів засуджено на вязницю за заохоту жовнірів до бунту проти своєї влади.

1800 МЕШКАНЦІВ ЛОНДОНУ БЕЗ ДАХУ НАД ГОЛОВОЮ.

ОКОЛО 5000 РОДИН ПОТРЕБУЄ НЕГАЙНОЇ ПОМОЧІ.

ЛОНДОН, 12. січня. — Часопис „Дейлі Мейл", який переревів докладні досліди шкід, спричинених виливом Тамізи, обчислив, що найменше 1800 осіб находиться в пожалування гідним стані, бо не має даху над головою.

Є се найбідніші люде, що мешкали понизше бизнесової дільниці. Вони старалися вичистити свої доми, щоби в них назад замешкати, однак переконалися, що се є неможливе. Їх доми є не лише повні води, але також пересяклі креозотом. Виливаюча вода принесла зі собою до згаданих домів богато тисяч гальонів усяких хемікалій з дооколичних фабрик.

Сей часопис обчислив теж, що найменше 5000 родин потребує помочі з запомогового фонду, на який зложено досі $140,000.

УМЕР ЛЕОПОЛЬД ГІЛЬЗНЕР, ЗАСУДЖЕНИЙ ЗА РИТУАЛЬНЕ ВБИВСТВО.

У 1918 РОЦІ ВИПУЩЕНО ЙОГО НА ВОЛЮ НА ПІДСТАВІ АМНЕСТІЇ АВСТРІЙСЬКОГО ЦІСАРЯ.

ВІДЕНЬ, 12. січня. — Умер тут Леопольд Гільзнер, чеський Жид, якого засуджено на смерть за мниме ритуальне вбивство в Польній.

У квітні, 1899 року, найдено недалеко Польної, у Чехах, тіло молодої кравчині Агнішки Груза. Убито її в той спосіб, що підрізано їй горло ножем. Як підозрілого арештовано 23-літнього Л. Гільзнера. Його обжалувано о поповнення сього морду в ритуальних жидівських ціллях. Засуджено його на смерть, одначе пізнійше замінено йому смертну кару на вязницю. Медичний факультет чеського університету переконався, що з тіла убитої не стягнено крови й тому вбивство не мало ритуального підкладу, як зразу думано. У 1918 році Гільзнер, на підставі цісарської амнестії, вийшов на волю.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" ([illegible])
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at [illegible] Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

З НОВИМ РОКОМ.

Новий рік — нові надії. І ото з тими новими надіями розпочинаємо з новим роком дальшу розбудову нашого народнього життя в Америці. Велике і широке розляглося перед нами поле до праці, бо народна нива запущена. На кождій ділянці жде нас велика праця, коли хочемо подумати над тим, як тут продовжати нашу національну екзистенцію, або хоч залишити найблищому поколінню память про себе. А памятати треба, що ніхто другий, а тільки ми, сучасне покоління, мусимо ту працю виконати. Бо коли ми самі її не виконаємо, не виконає її вже ніхто другий. Вже не прийдуть з Европи свіжі кадри нових іміґрантів, що будуть дорожити нашими національними святощами, що будуть інтересуватися рідним краєм, будуть читати українські книжки, співати українські пісні та думати і мріяти про землі над Дніпром та Дністром. Іміґрація замкнена і нових іміґрантів не можемо надіятися. Не будуть вони могли отже заняти наше місце і продовжати ту народну роботу, яку ми ведемо. Не буде вже того нового елементу, що приносив до нас свіжі сили, свіжі враження і свіжий запал. Не буде кому піддержувати нас самих у запалі. Останемо самітними до нашої смерти, а по нас буде це, що ми збудуємо і оставимо та що собі підховаємо зі своїх власних, тут вже на американській землі уроджених дітей. Це є факт, який треба мати всегда на увазі, коли ми застановляємося над нашою будучністю в Америці. І тому не треба переходити мовчки над тим, коли ми взиваємо батьків вписувати свої діти до У. Н. Союза. Бо У. Н. Союз як українська орґанізація буде під українським оглядом такою, якою будуть наші діти. А ті діти будуть почувати себе по українськи, коли вони змалку під нашим доглядом виховаються в українській орґанізації, з нею звяжуться та її полюблять.

Національну нашу екзистенцію можуть продовжити церкви і школи. Маючи це на увазі, взялося Обеднання до переведення реорґанізації нашої Рідної Школи в Америці. Бо вже і в Америці знайшло собі зрозуміння переконання, що яка буде наша школа, така буде і наша національна будучність в Америці. А поглянувши на стан теперішньої української школи в Америці — чи не сумні перспективи стають перед нашими очима? І чи можливо нам дальше ставитися байдужно до сеї так важної для нас справи? Ні — відповість кождий свідомий Українець. А коли так, то підопрім всіми силами оті спроби реорґанізації нашої школи, що їх розпочато з рамени Обеднання. Це не є ніяка політика. Ні церкви тут не торгають. Ні священиків, ні дяків. Це є тільки той крок, за який Обеднанне мусіло взятися, щоби ратувати нашу національну будучність в Америці. І так а не інакше належить глядіти на справу Рідної Школи в Америці.

ПО ПОВОРОТІ НА РІДНУ ЗЕМЛЮ

(Лист другий).

Виїжджаючи з чужини на рідну землю, питався я сам себе: „А якже ти знесеш вид тих соток і тисячів рогатих шапок, що будеш їх на кождім кроці зустрічати?!"

І справді перше враження не належало до дуже приємного, але остаточно: до чого то чоловік не привикне?! А до того ми і за небіжки Австрії бачили тих шапок також немало; і поліція міська і фаєрмани і служба при ріжних „видаялах повятових" — всьо то красувалося в рогатих, чотирокутних шапках, так як би двох рогів було замало. А впрочім вже ліпше, коли чоловік чотири роги має, ніж коли має бути безроґа, чи там, хочу сказати: без рога. Остаточно, як кажуть Поляки: „од пшибитку ґлова не болі", а наші Українці, примушені службово носити рогативку, облегчували собі з початку тягар ношення аж чотирох рогів в той спосіб, що два з них загинали до середини, через що повставала шапка подібна дещо до військової румунської, що, очевидно, також великою потіхою не було.

Остаточно „власть імущії" пізналися на „малороссійской хитрости" і заказали загинання рогів. Це-ж преці просто недозволена демонстрація, бо і якже можби Поляка представити собі без рогативки?!

Та тут шановні польські щовіністи грубо помиляються, бо передовсім живучі на північнім краю Европи Ляпляндці носять також чотирогранні рогативки, друге, Чехи-леґіонери, що вернули з Сибіру, носили до своїх мундурів також рогативки, а впрочім, третє: і в Анґлії і в північній Америці всі, що осягають університетський степень, дістають право носити рогативку тай ще з дармовісом до того.

Своїм боком, що вони натягають її звичайно лише до фотоґрафовання, хай то мабуть її лиш позичають на яку годинку, коли в Польщі такий наприклад возьний мусить її носити аж до свого спенсіоновання. І так, побачите рогативку і у кондукторів залізничних та трамваєвих, і у листоносів і у — ну, одним словом у всякої державної та міської служби.

А військо польське? — Чиж можби собі його представити без рогативки? Та що найдивнійше то це, що сам голова того війська маршал Пілсудскі рогативки не носить і не носив ніколи, але носить знаний свій круглий кашкетик, в котрім колись, еще перед світовою війною проводив свому стрілецькому леґіонови.

В польській армії впадає в око кавалерія, вишколена давними російськими офіцирами, котрі тепер у польській армії сповняють важні функції.

Для тих, що знають давну австрійську піхоту або і служили у ній, цікаво буде довідатись, що польська піхота маширує в далеко скоршім темпі, як маширувала колись австрійська. Виглядає це вправді краще і поетичнійше, але скоро мучить жовніра. А на війні власне і ходить о це, щоби вояк не скоро мучився а сили свої резервував на властивий бій. Австрійська піхота маширувала повільно, але безумовно могла осягнути денно більше кільометрів дороги, ніж теперішня польська зі своїм цілком злишним поспіхом.

„Жандармерії" в Польщі нема, але за те є **державна поліція.**

Є її далеко більше, як було колись за австрійських часів жандармерії, але такого поважання і авторітету, як мала та послідна, не має. Щось їй бракує, що не дасться так легко означити. Вона і менше здисциплінована і такий поліціянт легше дасть себе запросити на чарку горівки як колишний австрійський „щандар".

В многих селах на Волині, де народ буйнійший як в Галичині, поліціянт боїться в ночи службу робити, щоби чого не обірвав. І державна поліція не носить рогативок але кашкети, впрочім як і цілий мундур, дуже порядні.

Краска її мундуру темно синя, коли військова носить убрання краски „каки", так як англійське, чеське, й американське.

З поліції зійдемо на **податки.** Є їх безчисленне множество і годі перечислювати всі їх роди. Досить, що є і податок від **шильдів!** Всі нарікають дуже на податки, але платять, бо за опізнення платиться кару у виді процентів і то чотири від сто за місяць. Екзекуцію податків занимається начальник громади разом з писаром і дістають за це два проценти. Є це отже немалий дохід окрім звичайної платні.

На великі здирства наражені є наші люди, коли їдуть до міста на торг що продавати. І так, коли хто нпр. веде корову на торг, то мусить заплатити два золоті, без огляду на те, чи продасть її чи ні. Коли не продасть, то на другий раз мусить знову платити два золоті.

Що то значить, зрозуміємо, коли возьмемо на увагу, що наш селянин, працюючи в літі на панськім лані цілий день, не заробить більше як півтора до двох золотих денно.

Один таки наш Наддніпрянець заложив в однім нашім гірськім місті фабрику килимів. Килими ті чудові і підприємець гарно на них заробляє, але дівчатам, що десять і більше годин денно у тій фабриці працюють, платить аж півтора золотого денно!

Найгрізнійшими замахами на наш народний орґанізм під Польщею є **кольонізація і польонізація** особливо при помочи шкіл.

Коли землю панську парцелюють, то пляново поселюють на ній Мазурів, спроваджених з заходу. Земля більшої посілости у західній Україні належиться безумовно після всіх засад справедливости тим селянам, що живуть в сусідстві тих панських ґрунтів, бо-ж вони і їх предки давно вже своєю працею ті ґрунта заплатили і навіть в сотеро переплатили.

Преціж від коли Польща захопила наші землі — перед 600 майже роками — мусіли наші селяни робити панщину на панів, то є: працювати кілька днів в тижни **задармо,** а відколи **панщину примусову** знесено — мусять наші селяне через брак иншого зарібку робити **панщину добровільну,** бо це, що вони від дідичів за цілоденну роботу дістають, не представляє і пятьдесятої части властивої вартости їх праці!

Одним словом, наші селяне давно вже заплатили за панські ґрунта у нас, так, як мазурські селяне давно вже відробили вартість тих панських ґрунтів, що є на Мазурщині.

Але з того ще не виходить, щоби вони мали право до ґрунтів на Західній Україні, так, як наші селяне не мають права до панських ґрунтів на Мазурщині.

І тому то кольонізація наших українських земель Мазурами **є чистим грабунком** нашої національної власности, за котрий грабівникам скорше чи пізнійше прийдеться відповідати.

Очевидна річ, що наші галицькі селяне з їх овечою покірністю приймають кольонізацію яко „допуст божий" і не бороняться проти неї.

Инакше діло стоїть на Волині, де селяне не такі покірні, не такі раболіпні і тому й беруться чинно до оборони.

Їх оборона полягає передовсім **на бойкоті чужих** кольоністів: не хотять їм в нічому помогти, не хотять їм нічого продати а далі: чинно шкодять їм на кождім кроці, хоть тайно, звичайно під покровом ночи.

Не диво отже, що Мазури на Волині не довго видержують на землях, в легкий спосіб, нарати набутих, але видячи, що то не жарти, утікають зі своїм манаттям назад в корінну Польщу, а ґрунта продають нашим людям.

Для прикладу наведу, що в Матіївцях на Волині на **46** кольоністів уже **45 вивтікало назад** у рідні сторони, а і той послідний старається — так, як і другі — продати своє ґаздівство місцевим селянам, лише що ті ще торгуються, бо знають, що він сяк чи так його **продати мусить.**

Як бачимо, то там, де наш народ більше боєво настроєний, виходить з кольонізації **„пшик",** але власне іде о той настрій, о готовість до чинної оборони.

Не так легко іде тут боротьба проти **польонізації,** котрій потурає передовсім наша інтеліґенція своєю незвичайною податливістю. Вонаж завела польське ведення записок і протоколів в укр. школах Рідної Школи, хоть солідарним поступованням можна було цему опертись.

Це, однак не значить, що Рідна Школа не сповняє свого великого завдання. Вона його сповняє дуже сумлінно і через це заслугує на **горяче поперте від наших американських земляків.**

Своїм боком, треба головну управу Р. Школи відсвіжити та увільнити від перепуджених мамелюків. Але і до цего мусить з часом прийти. При зрості поступових елементів в нашій суспільности мусить прийти до відмолодження і відсвіження як „Рідної Школи" так і других наших інституцій.

Той процес відмолодження получений є вже тепер з ріжними тертями, але остаточно без них обійтися не може і ніхто не хоче добровільно здавати заняті позиції.

Одним словом: Рідна Школа, рідне наше українське шкільництво мусить бути для нас сталим і головним предметом піклування і на це не повинен забувати ні один щирий Українець, кудиб його доля і не занесла. При кождій нагоді, не лиш при національсих святах, але і при родинних (хрестини, весілля і т. п.) треба безумовно памятати на Рідну Школу і найменші навіть складки висилати зараз на руки **„Обеднання"** у Филаделфії.

Не забуваймо именно на це, що досить, коли який хрунь чи урядовець видурить в якийсь спосіб лише **двацять підписів** за польською мовою викладовою, а школа в даній місцевости стане **польською!** А треба і це мати в тямці, що у всіх школах і так учать обовязково польської мови і що наші учителі-Українці (з малими виїмками) аж пруться, щоби поступом польонізації виказатися перед паном „візитатором" (інспеткором).

Пенсію дістають наші учителі народні, гарну, а до того ще помешкання та огород. Колиж і жінка є рівнож учителькою, то стоять вони дуже добре, так, що й не диво, що не мають охоти до перенесення „в дродзе службовей" на „Поморже" чи на „Сльонск"!

Супроти того позашкільної народної роботи не роблять вони ніякої і ще добре, коли бодай що 30-тий з них пішле передплату на „Літер. Науковий Вістник".

Найгірша біда з тим, що многі учителі-Українці побираються для карери з учительками-Польками, а тоді пропадай, душе українська, ні за цапову душу! Розговірною мовою в родині стає, очевидно, відразу мова польська, діти виховуються в польському дусі а дуже часто і чесний „малжонок" разом з дітьми переходить на латинський обряд, оскільки дітей вже відразу на латинське не похрестив.

Така учителька-Полька не перестає бути польською шовіністкою а відноситься до нашого народа з незвичайною ненавистю і погордою.

І так одна учителька-Полька замужна за Українцем (недалеко Станиславова), коли іде на сторону, а служниця її питає:

„А ґдзє пані ідзє?"

„Ідем на Украінем!" — відповідає.

Напроти школи є там народна читальня. Раз устроїли тамошні парубки забаву з танцями у салі читальні, а потім побились між собою.

Пані учителька вийшла на рундук (ґанок) і нуж кричати:

„Тржеба вам Украіни— хами? — Вам кріміналу тржеба, а не Украіни!"

Ну, і правду сказала. Чи молодіж, котра сама між собою робить бучі, в котрих брат іде з буком а то і з ножем на брата і то тоді, коли цілий нарід в неволі— чи та молодіж достойна носити імя Українців?

Наслідки польонізації дітей є прямо фатальні. Буває, що діти, вибігаючи по науці зі школи, еще і на вулиці говорять зі собою по польськи. Коли один священик запитав на годині релігії: „Хто з вас скаже мені, хто охрестив Русь" — зголосився один хлопчик: „Я скажу!"

— Добре, отже скажи хто?

— „Князь Мечислав!" —

— Що-ж бо ти кажеш; ти?

На Новий Рік!

На новий рік бажаю всім
Щастя й кращої долі,
А Україні нашій милій
Визволення з неволі.

Щоби в сім році здійснилися
Бажання міліонів,
Щоб Україна позбулася
Усіх штучних кордонів.

Щоб отсей рік двацять
[осьмий
Приніс і нам зміну,
Щоб злучив всі наші землі
В Соборну Україну.

На новий рік бажаю всім
Щастя й кращої долі,
А Україні здобути місце
В вільних народів колі.

Микола Шайняк,
Филаделфія, Па.

В. Кедровський.

1917 РІК.

(8)

Дуже довго він скаржився мені на те, що, як бувало при старому режімі, так і тепер при „слабодах" піп забирає ¾ прибутків від треб, а йому дає всього ¼, тай то не завше „спална". Дякувати лише Богу, що тепер, коли він попав у начальники селян, то ті йому иноді трохи приносять яечок, маселця, а иноді навіть і курочку.

Я хотів від нього довідатися, яке то він тепер начальство, та таки і не довідався.

Каже:

„Всі до мене звертаються, а я даю їм поради, пишу заяви, прохання, иноді розбираю їх суперечки, а то буває на когонебудь і погримаю за непорядки. Слухають і роблять по мойому. Надходять листи до якогось „ісполкому"; їх приносять до мене, а я розписуюсь, що одержав, прочитую їх та зберігаю, поки приїде нова влада".

Хотів я його зацікавити розмовами про потреби селянства, про відношення селян до земельного питання, до революції, й запитав, на свою біду, ще й про війну. Тут уже виявилась страшенна зацікавленість псаломщика війною. Як там стріляють, як ходять в атаку й нарешті він згадав чомусь про Кузьму Крючкова*). Скоро набрид мені ріжним розпитуванням про нього, потім відповідями на свої-ж запити, малюванням ріжних перемог цього „величезного ґероя", що я не видержав і нагнав його до бісового батька, щоби не перешкаджав мені відпочивати, бо уже була пізна ніч.

На другий день мав бути короткий перехід до слободи Покровки, біля Атак. Я рішив рушити в дорогу після раннього обіду в 11½ г., а щоби побачити селян і може від них довідатися про їх настрій, пішов до церкви, де правилась панахида (була Томина неділя).

Нічого не довідався, але побачив у церкві такий обряд, що залишився у мене в памяти на ціле життя. Обряд цей мені дуже добре свідчив про культурний рівень цього „слабоднаво" бесарабського селянина та його пастиря.

Церква була майже повна селян і селянок. Кожна родина принесла з собою „платню" за панахиду: причту, від чвертки до кварти самогону та по одній або по дві курці від родини. Підчас співу хору „Со святими упокой" рознеслось в церкві страшенне кудкудакання курей, що своїм голосом заглушили спів хору.

Я побачив дику картину: кожен, що тримав раніше у себе під руками курку й міцно тримав її за дзюба, щоб вона не кудкудакала, тепер термосив її, змушуючи кричати як найголоснійше. Тут він ніс її до притвору, де передавав разом з самогоном сторожеви церкви. Зробило на мене се враження якогось невідомого мені поганського обряду.

Село жило ще цілком середньовічним життям. Між иншим воно належало до тих сіл, що в недовгім часі перед війною було рушило в релігійний похід бесарабського монаха-ізувіра, чи релігійного фанатика Інокентія, але у всякому разі людини з релігійним божевіллям.

Мимоволі ставало питання: а скільки таких сіл є в Росії та у нас, на Україні? Чи вистарчить няньок, яких мусить поставити при них нова, і демократична влада?

Скажу, що відповідь на це я знаходив позитивну. Вірив, глибоко вірив, що місцеві орґани самоврядування, коли їм розвязали руки до повної самодіяльности, в контакті з демократичною владою виконають тяжке й надзвичайно відповідальне завдання: будуть нянькою, там де треба, й поведуть нарід по шляху розвитку його духових і матеріяльних сил. Вірив так, бо ніколи не міг собі уявити того страшного провалу революції, в який затягнули її кріваві експеріментатори та непотрібна мягкотілість і злочинна короткозорість російської революційної демократії.

Слідуючу ніч ми ночували в московському старовірському селі Покровка, або, як його околичні селяне звали, „Вошивову". Село це було дивним острівцем серед моря молдованських та українських сіл. Воно різко ріжнилося від всіх своїх сусідів по одежі, особливо жінок, які, наприклад, свої фартухи вязали не на поясниці, як у нас, а попід руками. Всі звичаї й мова збереглися такими, якими вони були в цих селян на їх рідній Московщині, хоч уже яку сотку років вони просиділи в Бесарабщині.

Не дивлячись на те, що вони майже всі були людьми заможними, в самому селі та в хатах був страшний бруд та смрід. Про це я довідався, ще не заходячи до хати.

Я по своїй звичці не йшов до свого помешкання, аж поки всі четові та вахмістер не відрапортують, що всі люде й коні розміщені в помешканнях. Тоді сам заскочу до одного, другого, третього помешкання, щоби переконатися, як поводиться людям і коням на стайнях, а потім уже давав собі раду.

В цей пізний вечір всі почували страшну втому. Вже пятнайцятий день походу лив проливний дощ. Дороги порозкисали так, що останній день ми зробили яких вісімдесять верст перехід, вибившись остаточно з сил. Увесь час доводилося витягати з багна та з каміння розкислого гостинця колісниці скорострілів та вози обозу. Це вимотало людей і коней страшенне. Здавалося, що кожен, добравшися до сухої, теплої хати, відразу захропить сном праведника. Але несподівано четові почали просити дозволу розміститися людям по клунях, шопах, а то й просто залізти десь у стіжок соломи, бо в хатах ніхто не хоче лягати іззa страшного бруду та смороду.

Мене це здивувало, тим більше, що лив проливний дощ та дув пронизуючий вітер. Зайшов я до одної-другої хати, щоби на влассі очи переконатися. Те, що я побачив, мене прямо потрясло. Що не хата, то такий страшний сморід несе з неї, що не можеш дихати. В середині повно людей, а між ними в ріжних кутках свині, вівці, сидять кури на сідалах. Словом, люди й весь дріб, що був в господарстві, збилися в одну смердючу, чадну хатину, щоб і для худобини й для людей „було теплійше", як пояснили мені селяне. По брудних стінах, дійсно, лазили цілими отарами величезні курячі, й людські воші.

Це так себе тримали Москалі в Бесарабщині, де в кожного Молдованина та Українця в хаті й на обійстю все було в порядку й чисте, А хоч трохи маючі ті селяне навіть будували собі окремі чисті хати на дві великі кімнати, ґарно заслані чудовими килимами. В тих хатах вони проводили великі свята, ріжні родинні свята та приймали гостей.

Побачивши таку жахливу картину бруду, я, звичайно, дозволив людям команди улаштовуватися на ніч, хто як може хоч і був ризк, що змоклі люде можуть легко застудитися.

(Дальше буде).

*) Визначний козак-герой в початках війни.

„Чеснота є розуміння моральности в боротьбі.

Кант.

грубо помилився. Може хто инший з вас скаже?

„Я скажу!" — каже другий мужичок.

— Гарно! Отже, хто?

— „Казимир Великий!"

Ось до чого веде польонізація!

А тепер еще пару слів про законні засоби оборони проти польонізації в нашім краю.

Отже лише в таких громадах може бути введена до шкіл українська мова викладова, де українське населення виносить бодай 25% всього населення а то відповідно до вислідів останньої загальної переписи населення.

До школи буде тільки тоді введена українська мова, коли декляраціїї з таким домаганнем підпишуть родичі бодай 40 дітий. В практиці треба однак подбати, щоби деклярацію підписали всі родичі українських дітей без виїмку, бо частина деклярацій може бути ізза ріжних причин уневажнена а деякі родичі можуть під чужим впливом відкликати свої підписи.

Деклярації можна вносити через цілий рік аж до 31 грудня включно, але це буде мати наслідок аж з новим шкільним роком — то є з 1 вересня 1928 р.

І наші громадяне в обороні рідної мови вже тепер вносять такі деклярації, так як „стереженого Бог стереже"!

Таке загальне внесення деклярацій рідною мовою ставляе перешкоду хрунівській акції за внесенням деклярацій (лише з 20 підписами) за польською мовою.

Як бачимо, то сам польський закон учить наш нарід чуйности і змушує до громадного, зорганізованого ділання!

Коби лиш всі наші громади так освідомити і для суцільного поступовання позискати!

Клим Обух.

З НОВИМ РОКОМ.

З Новим Роком, браття милі,
В новім щастю, новій силі,
Радісно витаю Вас
І бажаю, щоб в здоровлю,
В мирі, з братньою любовю,
Від тепер ішов Вам час.

І бажаю, щоб трудяще
Те життє Вам як найкраще
Без біди минало всім,
Щоб думками Ви міцніли,
Богатіли — не біднили,
Щоб веселий був Вам дім.

І бажаю, щоб ми згідно,
Сміло, свідомо, свобідно
Йшли до спільної мети:
В своїй хаті жить по свому,
Не коритися нікому,
Лад найкрасщий завести.

Щирій праці — Бог поможе.
Дай Вам, Боже, все, що гоже.

Іван Франко.

СТІННИЙ КАЛЄНДАР.

Кожним ранком на висячий
Календар я поглядаю,
І листок його вчорашній
Я злорадісно зриваю.

І, зірвавши, люто нищу...
Ну, вже більш тебе не буде!
Пропадай, погана днино,
Днино туги та нуди!

Та чого се я радію,
Як беру той день ледащий?
Бо не вже я справді вірю,
Що новий день буде кращий?

А. Кримський.

ЖАРТИ.

Спасенна помилка.

Вчора якийсь нещасник у ночі старався вломити до нас.

— Чому „нещасник"?

— Бо моя жінка думала, що то я вертаю зі забави і справила йому відповідне принятя.

Проба.

Барбер обголив гостя, гість встає з крісла із замітною полекшою, але чує, що барбер покалічив його. Просить склянку води. Взяв води в уста і приглядається в зеркалі. Барбер приглядається гостеві мовчки.

— Перепрашаю, пане, що ви робите? — питається по хвилі.

Гість випльовує воду, доторкається порізаних місць і каже:

— Я хотів лише переконатися, чи не перетікає туди вода.

ПРО КАЛЄНДАРІ

Підставою для календаря служать австрономічні зміни дня й ночі, фази місяця, а також пори року. Але через те, що ні астрономічний рік, ні час обороту місяця довкола земної кулі не вміщують в собі круглого числа днів, тому в ріжні часи і в ріжних народів повстали ріжні системи для обрахування часу. Всі системи були побудовані з метою пристосовання астрономічних періодів до щоденного життя. Кожна система творила окремий календар.

Саме слово календар походить від латинського calendarium (калєндаріум), яке має своїм початком слово calendae (календе). Римляне рахували дні в місяці від трьох початків. Цими початками було троє свят: Calendae (календе), Idus (ідус) і Nonae (ноне). Днем календе був завжди перший день місяця. Але дні рахували в убуваючому порядкові, тому й календи служили для означення днів попереднього місяця. Наприклад, щоб означити 29 серпня Римляне казали: „ante diem quartum Calendas Semptembres", себ-то чотири дні до вересневої календи, або 29 серпня. День Ід припадав на 13 або 15 число кожного місяця, а день Нон на 8 або на 9 раніш від дня Нон.

Соняшна доба (день і ніч) завжди у всік народів служила міркою для невеличкого протягу часу. Довший протяг часу, скажемо, в кілька років або сторіч міряти цією міркою було невигідно, тому всі народи почали користуватися фазами місяця або так званим синодичним місяцем, себ-то брали за мірку протяг часу від одної повні місяця до другої. А через те, що синодичний місяць не вміщує в собі круглої лічби днів, а виносить біля 29½ днів, то й почали рахувати в місяцеві по 29 і по 30 днів поперемінно. Таким чином повстав рік, що виносив 12 місяців або 354 діб.

Єгипетський календар.

З бігом часу Єгиптяне встановили такий рік, який складався з 12 місяців, по 30 днів кожний, і 5 днів. Цей 365-денний рік дуже близько підходив до того періоду, на протязі якого повторювалися розливи ріки Нілю. Розливи ріки Нілю відбувалися через 365 днів і 6 годин (цьому, власне, рівняється соняшний рік), а тому через кожних чотири роки розливи відбувалися на один день пізніще і початок року поступово відсовується назад. В звязку з цим на протязі 1461 єгипетських років зміни в природі (пори року, як весна, літо, осінь і зима, а також і розливи Нілю) відбувалися лише 1460 разів. Щоб усунути зайвий рік, що був помилково взятий в рахубу, запровадили Єгиптяне так званий період Сіріуса, що охоплював собою 1460 повних соняшних років; зайвий рік відкидали й рахубу починали спочатку. Той рік, коли зірка Сіріуса сходила першого числа першого місяця вдосвіта, вважали початком такого періоду. Один з таких періодів припав на 1322 рік перед Христом, а наступним початком цього періоду був рік 139 по Христі.

Грецький календар.

Греки брали за підставу спочатку місячний рік, що складався з 12 місяців по 29 і 30 днів поперемінно. Потім впровадили восьмирічний період і до другого, пятого і восьмого років прибавляли по місяцеві. Цей період відхилявся від дійсности на 1½ доби. Щоб ближче підійти до дійсности та усунути помилку, грецький астроном Ментон в 430 році до Христа запропонував завести замісць 8-річного періоду — 19-річний і 12 років у періоді рахувати по 12 місяців, а 7 років по 13 місяців. Період Ментона був довшим від 19 соняшних років на ¼ доби. Каліппус, сучасник Аристотеля, впровадив 76-річний період. В періоді Каліппуса середня довжина року виносила 365¼ днів, себ-то була така сама, що й у Юліянському календарі.

Жидівський календар.

Жиди збудували свій календар, беручи за підставу рух місяця довкола земної кулі. Довжина жидівського місяця виносить 29 і 30 днів. Звичайний рік має 12 місяців, а переступний — 13. В звичайному році може бути 353, 354 і 355 днів, а в переступному — 383, 384 і 385. Жиди перейняли від Греків ментоновський період в 19 років і роскладали звичайні й переступні роки так, що по упливі цього періоду початок кожнього року припадав на ту-ж саму пору соняшного року. Початком доби Жиди вважають захід сонця, тому всі жидівські свята починаються з вечора.

Китайський календар.

Китайці беруть за підставу для свого календаря місяць, а почасти й соняшний рік. Вони теж впровадили 19-річний період, на протязі якого сім років мають по 13 місяців, а решта по 12. Місяць починається повнею. Доба ділиться на 12 годин. Рік починається першою повнею, що наступає на другий день, коли сонце ввійде в знак риб.

Перський календар.

Давній перський рік складався з 365 соняшних днів і ділився на 12 місяців по 30 днів кожний, а 5 днів додавали на прикінці кожного року. Перський рік був поібний до єгипетського. Приблизно біля XI сторіччя перський календар був виправлений і що чотири роки додавали ще по одному дню. Тоді вже знали, що соняшний рік є трошки меншим від 365¼ днів і стали додавати по одному дню не до четвертого, а до пятого року. Перський календар мало чим відріжнявся від Григоріянського календаря.

Юліянський календар.

Римський рік в перші часи республики виносив 304 дні і ділився на 10 місяців. Назви місяців були такі: Мартус, Апріліс, Маюс, Юніус, Квінтіліс, Секстіліс, Сентембер, Октобер, Новембер і Децембер. Після завоювання Єгипту Римляне перейняли від Єгиптян єгипетський рік і додали два місяці: Януаріус і Февруаріус. Юлій Цезар запросив з Єгипту астронома Созігена й при його допомозі впровадив в 46 році до Христа так званий Юліянський календар.

В Юліянському календарі за підставу прийнято рік 365¼ днів. На кожні чотирі роки — три були звичайними й виносили по 365 днів, а четвертий рік був переступним (високосним), в якому рахувалося 366 днів. За переступний прийнято вважати той рік, дві останні цифри якого без решти діляться на чотири. Додатковим днем в переступному році був день 24 лютого, який рахували два рази підряд. Початком року вважали 1 березня. Першим роком цієї рахуби був 707 рік від заснования Риму. Згодом початок року було перенесено на день 1 січня. Місяць Квінтіліс назвали Юлем в честь Юлія Цезаря, а Секстіліс — Августом в честь імператора Октавіяна Августа. Юліянський календар був прийнятий церковним Нікейським Собором в 325 році по Христі.

Григоріянський календар.

По Юліянському календарю довжина соняшного року виносить 365¼ днів. Але це не зовсім правдиво, бо вдійсности соняшний рік виносить 365.2422 днів. Таким чином повстає невеличка ріжниця, а саме на 0.0078 днів менше. Ця ріжниця на протязі 128.5 років обертається в один день. Таким чином з бігом часу початок року по Юліянському календарю все більше й більше відбігає від початку соняшного року. Папа Григорій XIII зауважив, що весняне рівноденствіє підчас Нікейського Собору припадало на 21 березня, а в XVI сторіччу пересунулося на 11 березня. Календарний рік відбіг від соняшного на десять днів. Щоб направити помилку, папа Григорій видав до своїх підвладних (папі тоді підпорядковувалася не лише духовна влада, але й світська) наказ впровадити таку зміну: 1) замісць 5 жовтня 1582 року рахувати 15 жовтня 1582 року і 2) переступним роком по старому вважати кожний четвертий рік, але ті роки, що кінчаються двома зерами, вважати звичайними роками, окрім тих, що діляться без решти на чотирі. Григоріянський календар названо новим стилем, а Юліянський старим.

Новий стиль прийняли одразу всі католицькі країни. Протестантські держави Німеччини, що зірвали з папою й не хотіли визнавати його авторитету, прийняли новий стиль лише в 1700 році. Але з бігом часу майже всі держави Европи запровадили в себе Григоріянський календар. Англія прийняла новий стиль в 1752, а Швеція в 1753 році.

Ріжниця між Юліянським і Григоріянським календарем в 1782 році виносила 10 днів, в 1700 році — 11 днів, в 1800 році — 12 днів, а тепер виносить 13 днів.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Стефана, від. 221, повідомляє, що річний мітінг відбудеться о 1-ій год. попол., в неділю, дня 15-го січня, в гали церковній при Оклей Булевард і Райс ул. Проситься всіх членів явитись на тім мітінгу, бо буде вибір урядників на 1928 рік і касове справоздання. Не явившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник 1 дол. — Мартин Барабаш, предс.; Гр. Чикало, рек секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Юрія, від. 379, повідомляє усіх членів, що річний мітінг відбудеться в неділю, 15-го січня в гали церковній зараз по Сл. Божій. Контрольори здадуть обрахунок за 1927 рік, відтак наступить вибір уряду на 1928 рік. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Будемо приймати нових членів без оплати вступного. — В. Пилипів, секр.

БЕЙОН, Н. ДЖ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 213, повідомляє, що на річних зборах дня 11. грудня 1927 вибрано слідуючий уряд на 1928 рік: Василь Бурбела, предс.; М. Шаламій, заст. Дмитро Липовий, секр. фін.; Йосиф Телішевський, заст.; Олекса Меньків, кас.; Стефан Липа, заст.; Юрко Бойко, секр рек.; М. Росоловський, Стефан Готра і Андрій Бирич, контр. комісія; Кузь Гриник, надз. хорих. Місячні мітінги будуть відбуватися у вівторок по 10-тім. Проситься членів приходити частійше на мітінги і платити свої вкладки регулярно. Члени, котрі платять по мітінгу, мають голоситися до фін. секр. Дмитро Липовий, 87 W. 21st St., Bayonne, N. J.

Померла тітка Евфрозина. Священик у пращальнім слові каже: „То була взірцева жінка, сама доброта, з усіми старалася жити в згоді, найважнішим своїм завданням уважала довести до того, щоби все в родині була згода.

Вуйко Прохор відвертається:

— Ходім, ми зайшли на чийсь инший похорон.

ГАРКАВЕНКО БОРЕТЬСЯ В БОСТОНІ.

Позаяк любителі боробництва одушевляються Гаркавенком, він знова буде боротися в Бостоні в великій Арена Гали, де міститься до 12 тисяч народа. В понеділок, 16. січня, буде боровся проти Німця Гакеншмита аж до побіди. Кромі Гаркавенка будуть боротися ще три пари борців. Боротьба викликує серед публики велике зацікавленне. (Огол.)

10-11

Бернстерне Бернсон.

БАТЬКО.

Торд Оберас був найбільше поважаний у селі. Раз ввійшов святочно до пасторової хати і сказав:

— Народився мені син, хотів би його охрестити.

— Як хочеш, щоби називався?

— На спомин мого батька — Фінне.

— А хто хресні батьки?

Оберас назвав кілька назвиц. То були члени його родини, дуже поважані.

— Чи маєш іще щось сказати? — спитав пастор.

Селянин збентежився.

— Я хотів би, щоби його охрестити окремо.

— Коли так, то за тиждень.

— Добре, на другу суботу в полудне.

— Чи тепер уже все сказав ти?

— Так.

Селянин вертів шапкою у руці і хотів вийти. Пастор встав.

— Бажаю тобі, — сказав узявши Обераса за руку і глядів йому в очи — щоби дитина твоя принесла тобі славу.

Минуло шіснацять літ. Торд знову прийшов до священика.

— Ти сильний чоловік — сказав пастор, не доглянувши в ньому найменшої зміни.

— Не маю ніяких клопотів — відповів Торд.

— За чим приходиш?

— Я хотівби поговорити про сина. Завтра має причащатися.

— Гарний хлопець.

— Я заплатив би зараз, коли б знав, яке місце одержить у церкві.

— Високе.

— Я вельми радий. Ось десять талярів.

— Маєш іще щось сказати?

— Ні.

Торд вийшов. Минуло вісім літ. Раз вечером почув пастор у сінях шелест кроків. Гурток селян із Тордом на чолі війшов у хату. Пастор зараз пізнав його.

— Тепер приходиш до мене з цілим товариством?

— Я хотів би оголосити оповіди сина. Жениться з Кареєю зі Сторлідена. То Ґудмунлева дочка. Ось чому приходжу.

— Найбогатша дівчина на цілу околицю.

— Так говорять, — відповів батько і погладився по бороді.

Пастор мовчав, задумався. Опісля вписав назвища суджених у книжку, а присутні підписалися. Торд поклав на стіл три талярі.

— Мені належиться лише один, сказав пастор.

— Я знаю, алеж то моя одинока дитина, хай все буде якнайгарніше.

Пастор узяв гроші.

— Торде, — сказав — приходиш до мене в синовій справі вже втрете.

— І в остатнє, — сказав батько.

Сховав гаманець, попрощався і вийшов, а за ним усі инші.

Два тижні пізнійше батько і син плили тихим морем до Сторлідена, щоби обговорити з родиною Кареї подробиці шлюбу.

— Мені невигідно сидіти, — сказав син і встав, щоби поправити лавочку. Нараз посовгнувся, вдарив у воздусі руками і з криком упав у воду.

— Хапайся весла! — крикнув батько, зірвався і кинув йому весло.

Двічи хопив син за весло, але нараз задеревів.

— Держися, — викликнув батько звертаючи човном до потопаючого. Але син перевернувся на плечі, глянув на батька і пірнув на дно. Торд очам своїм не вірив. Задержав човно і вдивлявся у місце, де пропав син. Наче ждав його повороту. Спочатку бачив кільканацять міхурців, потім перстені на воді, вкінці побачив один великий міхур, який тріс і море вспокоїлося.

Три дни і три ночи батько не їв і не пив. Плавав безупину довкола того трагічного місця, шукав сина. Четвертого дня найшов його вкінці і сам заніс до дому.

Минув майже рік. Раз в осінний вечір пастор почув, що хтось на помацьки шукає клямки від дверей. Відчинив. Увійшов високий, згорблений худощавий старець. Довго приглядався йому священик, заки пізнав. То був Торд.

— Пізно приходиш, — сказав пастор, підходючи до селянина.

— Так, пізно — відповів і змучений впав на крісло.

Пастор сів напроти і ждав. Довга мовчанка. Вкінці озвався Торд.

— Я приніс невеличку лепту для убогих. Хай це буде на захист імени мого сина.

Встав, поклав на стіл гроші і знову сів. Пастор перечислив.

— Тут богато є, — сказав.

— Половина з того, що я дістав із продажі моєї хати.

Пастор мовчав.

— Що тепер робитимеш, Торде? — спитав вкінці лагідно.

— Щось ліпшого.

Мовчки сиділи проти себе. Торд похнюпив очи, а пастор приглядався йому. Священик говорив тихо, лагідно.

— Тепер мабуть син прославив тебе.

— І я так гадаю, — відповів Торд і підвів очи.

Дві великі сльози сплили помало по його лиці.

Переклав **М. Ходорівський.**

ВІДОЗВА
ДО КРАЯНІВ МІСТА БОЛЕХОВА І ОКОЛИЦІ.

Дорогі Родимці!

Всякому, хто занимається народною працею, відомо, що праця політично-організаційна, чи освітньо-культурна, можлива тілько тоді, коли істнує центр, який її обєднує і нею кермує.

Таким центром для повіту є повітове місто, а щоб центральна як слід розвивалась і сповняла своє завдання, потрібна для неї власна хата.

Хата творить фундамент і запевнює тяглість праці, бо люди зміняються, приходять і ідуть; нерухомість зістає і творить — так сказатиб — символ сеї праці, біля якої гуртуються охочі до праці люди.

Зрозуміли сю конечність і Українці повіту Болехів і виповнюючи заповіт добродія всіх тутешніх товариств, бл. п. д-ра Константина Іваловича, який перший пожертвував на сю ціль около 200 долярів, взялися до збірок і силами власними зібрали около 1000 долярів.

За гроші сі набуто реальність в центрі міста, одну з найкрасших.

Тепер належалоби зібрати гроші на будову саму.

Рік 1927 заповідався після весни і літа як дуже урожайний і ми раділи, що в осени удасться нам зібрати грошей тілько, щоб з весною можна розпочати будову.

Та не так склалось! Зловіщий хмаролом з повінню, який при кінці серпня навістив наше Підгіря, знищив не тільки плоди, але і добуток селян нашого повіту. Нужда заглянула до нас і хто знає, кілько мине літ, щоб наш селянин міг жертвувати щонебудь на будову Народного Дому.

Наші надії завели, однак маємо повну надію, що великий Український Народ, а принайменше ті його члени, які живуть в дещо ліпших обставинах, не дадуть загинути розпочатому ділу і по силам своїм нас споможуть.

Досі ми числили все на свої сили, не звертались до нікого о поміч, знаючи, що у кождого свої журби і — здається — з сеї причини ніхто з Братів в Америці не довідався про істнування Болехова.

Тепер ми в нужді і бачимо, що наші сили за малі, щоб довершити задумане діло і без помочи зовні всі наші дотеперішні досягнення марно пропадуть.

Потреба Народного Дому є пекуча. Наше міщанство винародовлюється, нема місця, де можнаби його згуртувати і плекати народного духа, відчитами і виставами; де гуртуваласьби наша молодь в „Соколах" а кооперативи і товариства знайшлиб приміщення.

Звертаємось до Вас, Дорогі Родимці, з горячим проханням о ласкаву жертву на будову Народного Дому в Болехові.

Надіючися, що заклик наш не перейде попри Вас незамітно, просимо всякі датки слати на руки о. Володимира Сухого, пароха в Волоському Селі, п. Болехів, воєвідство Станиславів.

При нагоді просимо заподати нам ласкаво адреси заможніших знакомих Земляків, до яких ми з своїм проханням моглиби звернутися.

За Комітет будови Народного Дому в Болехові:
Др. Петро Зволинський, голова; **Венедикт Сімків**, секретар; **о. Андрій Галандюк**, містоголова; **о. Володимир Сухий**, скарбник; **Степан Мудрицький**, член.

Для переведення збірки на „Народний Дім" в Болехові завязався в Филаделфії, Па., комітет, в склад котрого входять: Стефан Іванків, предс.; Юлія Грицей, кас.; Йосифа Гібайло, секр.

Жертви слати на адресу:
Юлія Грицей
329 So. 4th St.,
Philadelphia, Pa.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

СТЕПЛЕТОН, Н. Й.

Жертви для потерпівших від повені в Західній Україні.

Бр. Св. Арх. Михаїла, від. 211. У. Н. Союза, жертвувало з каси $25.00. На мітінгу зібрано $11.50; два колектори Л. Ятва і Ю. Козенко зібрали по хатах $27.75. Разом зібрано $64.25.

Гроші вислано до Обєднання. Жертви зложили: по $2.00: Л. Ятва, Н. Г. Горін, І. Белей, М. В. Собин, Ю. Козенко; по $1.50: М. Челядин, І. Корпан, В. Стичак; по $1.00: Д. Стичак, К. Наконечний, І. Ґеба, О. Тицький, І. Гнида, Д. Собко, Г. Озімок, П. Рій, В. Наконечний, Г. Рішітник, М. Кость, А. Ласів, І. Іваніцький, М. Макар, Г. Монастирський, А. Мошковіта, С. Дзера, Т. Гуль, В. Гуль, М. Бабій, О. Мигович; по 50 ц.: А. Іванців, Д. Фостик, С. Могила, П. Валига, А. Гаврилюк, Т. Борик; по 25 ц.: Т. Тицький, Н. Трач, А. Нетреба.

За Уряд від. 211 У. Н. Союза:
О. Тицький, предс.
А. Рудяк, касієр;
Д. Фостик, секр.

—o—

ЛОС АНДЖЕЛЕС, КАЛ.

Жертви на потерпівших від повені у Галичині зібрані на концерті:

З самого концерту було $50.18 доходу.

Крім сього зложили:

По $5.00: І. Орлик, П. Стеценко, А. Джус, Доктор Марченко, Д. Бучак; по $2.00: І. Марвинів, А. Малиновський, Р. Козуб; по $1.00: І. Вавричук, Т. Ногаш, А. Марко, А. Наземич, К. Капітан, А. Драйпел, Г. Лароф, Камінський; Е. Евхута 25 ц. Разом $39.25.

Гроші рішено вислати до Ратункового Комітету у Львові.

За Уряд:
І. Мартинюк, предс.;
Т. Ногаш, касієр;
І. Вавричук, секр.

—o—

ГЮСТОН, ТЕКСАС.

Жертви на інвалідів і потерпівших від повені зложили:

Дмитро Куріца на Дім Українських Інвалідів $25.00 а на потерпівших від повені $5.00; Павло Барабаш на Дім Укр. Інвалідів $5.00, на потерпівших від повені $2.50; і на політичних вязнів $.50; Тимко Куріца на потерпівших від повені $5.00; Марія Куріца (вдова) на потерпівших від повені $5.00. Разом $50.00.

Гроші відіслано до Обєднання.

Переслав Д. Куріца,
209 Mason Bldg., Houston, Tex.

ВІДОЗВА
ДО ОДНОСЕЛЬЧАН З ПІДКАМЕНЯ КОЛО БРОДІВ.

Браття Краяни!

Звертаємося до Вас вільних Громадян нового Світа за помочею ми, мешканці старого краю.

Ми задумали побудувати в містечку Підкамени твердиню національного духа і остою для будучих поколінь і частинно вже се в діло провели.

Тепер однак в сім краю нуждір лиша околиця цілковито зубожіла, рік 1926 був роком неурожаю, рік 1927 роком градобиття. Нашу околицю знищив град цілковито, так що ми не в силі власними средствами побудувати **Народного Дому.**

Будова має коштувати около 2,000 долярів.

На се ми маємо крім заплаченої вже площі около 100 долярів і декларацій на около 200 долярів від міщан і дооколичних священиків. Площа положена при гостинці залозецькім напроти аптики.

Ми знаємо, що вже нераз звертались до Вас ріжні люде в тій самій цїли і може збудили у Вас недовіря цілевого ужиття грошей через Вас присланих, — однако тепер заручаємо Вам словом чесних людей з чистими руками, що ні один цент не піде на марно а буде безпроволочно ужитий на будову.

Про конечну потребу „**Народного Дому**" в Підкамени не будемо Вам толкувати, Ви самі се знаєте. Ми лишень скажемо се, що Поляки побудували (за помочею уряду) собі „Дом Людови" а ми, котрі властно маєм бути господарями сеї землі, мусіли помістити нашу читальню у малій кімнатці в жидівськім шинку біля гноївки і за се платимо 25 долярів річно. Не встид для нас, це встид для нашого народа і ми мусимо побудувати власну домівку, і це може статися лишень за Вашою помочею.

Дятого просим Вас, передовсім тих, котрі походять з Підкаменя й околиці, заснуйте між собою Комітет будови **Народного Дому** в Підкамени коло Бродів, переведіть сильну агітацію між нашими людьми і зібрані гроші пришліть сюди.

Гроші просим пересилати на руки одної особи, а то Стефанії Куриловичевої, жінки судії в Підкамени за рівночасним повідомленим письмом читальні ПРОСВІТИ в Підкамени — бо гроші, присланих на адресу Товариства, почта не видає а жадає зізволення старости. (Такі труднощі у всім роблять Поляки).

Просим Вас не занедбувати справи, так, щоби ми могли з весною розпочати будову і хотяй під дах підтягнути.

Рівночасно, щоби дати доказ серіозної праці з нашого боку, залучаєм Вам звіт дотеперішньої нашої роботи і плян будинку, котрий, дасть Бог, за Вашою помочею в короткім часі побудуємо.

КОМІТЕТ БУДОВИ „НАРОДНОГО ДОМУ" В ПІДКАМЕНИ:
Др. І. Саламаха, адвокат; о. Михаїл Ваврик, парох; Йосиф Дубина; Михайло Бережницький; Йосиф Черняківський; Іван Паланичка; Григорій Черняківський; Михаїл Стрихалюк; Михаїл Клемик; Михайло Барщевський; Др. Кульчицький, Павло Романич; Михайло Стрихалюк; Михайло Питляр, нотар; Марія Родін, Іван Худзік, Стефан Салецький; Гриць Шевадзуцький; Василь Янішевський, Стефан Дубина, Тома Солтис, Стефанія Курилович; Володимир Курилович, судія.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

—o—